MNENJA

ODBOR REGIJ

131. PLENARNO ZASEDANJE OR IN OTVORITVENA SEJA EVROPSKEGA TEDNA REGIJ IN MEST, 8. 10. 2018–10. 10. 2018

Mnenje Evropskega odbora regij – Razmislek o Evropi: prispevek lokalnih in regionalnih oblasti k povrnitvi zaupanja v Evropsko unijo

(2018/C 461/02)

Soporočevalca: Karl-Heinz LAMBERTZ (BE/PES), predsednik Evropskega odbora regij, član parlamenta nemško govoreče skupnosti, član senata

Markku MARKKULA (FI/EPP), prvi podpredsednik Evropskega odbora regij in član mestnega sveta, Espoo

Referenčni dokument: Zaprosilo predsednika Evropskega sveta Donalda TUSKA z dne 8. novembra 2016 za pripravo mnenja Evropskega odbora regij (OR) na temo „Razmislek o Evropi: prispevek lokalnih in regionalnih oblasti k povrnitvi zaupanja v Evropsko unijo“

POLITIČNA PRIPOROČILA

EVROPSKI ODBOR REGIJ

Uvod: prispevek lokalnih in regionalnih oblasti k povrnitvi zaupanja – okoliščine

1. ob upoštevanju izjave o poslanstvu Evropskega odbora regij (OR) z dne 21. aprila 2009: „Smo politična skupščina, sestavljena iz izvoljenih predstavnikov regionalnih in lokalnih oblasti v službi evropskega povezovanja. S svojo politično legitimnostjo zagotavljamo institucionalno zastopanost vseh regij, mest in občin v Evropski uniji. Naša naloga je, da regionalne in lokalne oblasti vključujemo v proces odločanja na evropski ravni in s tem spodbujamo boljšo zastopanost državljanov. […] Skrbimo za spoštovanje načel subsidiarnosti in sorazmernosti ter s tem za uresničevanje sprejetih evropskih odločitev na ravni, ki je državljanom najbližja in zato najbolj primerna. […] Z državljani gojimo neposredni dialog o evropskih dosežkih in prihodnjih izzivih ter pojasnjujemo izvajanje evropske zakonodaje in njen teritorialni vpliv“;

2. ob upoštevanju petih političnih prednostnih nalog OR za obdobje 2015–2020 („nov začetek za evropsko gospodarstvo“, „teritorialna razsežnost zakonodaje EU“, „enostavnejša, bolj povezana Evropa“, „stabilnost in sodelovanje v Evropski uniji in drugod“, „Evropa državljanov je Evropa prihodnosti“);

3. ob upoštevanju zaprosila predsednika Evropskega sveta z dne 8. novembra 2016, naj Odbor regij pripravi mnenje o pogledih in predlogih lokalnih in regionalnih oblasti na prihodnost Evrope, da bi povrnili zaupanje državljanov v evropski projekt ([1]);

4. ob upoštevanju bele knjige Evropske komisije o prihodnosti Evrope – Razmisleki in scenariji za EU-27 do leta 2025 z dne 1. marca 2017 in petih poznejših razmislekov;

([1]) Dopis predsednika Evropskega sveta predsedniku Odbora regij, 8. november 2016: http://www.cor.europa.eu/en/events/Documents/Letter%20Tusk%20Markkula_Reflecting%20on%20the%20EU_081116.pdf.

5. ob upoštevanju Rimske izjave, v kateri so se podpisniki 25. marca 2017 zavezali, da bodo „prisluhnili pomislekom [naših] državljanov in se nanje odzivali“ ter da bodo skupaj „delali na ravni, kjer bomo lahko dosegli resnične spremembe – torej na ravni Evropske unije, nacionalni, regionalni ali lokalni ravni –, v duhu zaupanja in lojalnega sodelovanja tako med državami članicami kot med njimi in institucijami EU, v skladu z načelom subsidiarnosti. Omogočili bomo potreben manevrski prostor na različnih ravneh, da bi okrepili evropski potencial za inovacije in rast. Želimo si, da bi imela Unija veliko vlogo pri velikih vprašanjih in majhno vlogo pri manjših. Spodbujali bomo demokratičen, učinkovit in pregleden postopek sprejemanja odločitev in boljše rezultate“;

6. ob upoštevanju pisma o nameri predsednika Evropske komisije ([2]), ki želi nadaljevati razpravo o beli knjigi o prihodnosti Evrope vse do volitev junija 2019 z razpravami, dialogi z državljani, stiki z nacionalnimi parlamenti ter sodelovanjem z regijami;

7. ob upoštevanju poročila *Reaching out to EU Citizens: a new opportunity* ([3]), v katerem je zapisano, da imajo regije vse večjo vlogo v premisleku o upravljanju v Uniji in njenih državah članicah; s svojo trdno družbenoekonomsko bazo in skupno kulturno identiteto so prava raven za politične usmeritve in ustrezno uresničevanje na številnih področjih politik, saj so pomembni akterji in posredniki pri približevanju državljanom; ter ob upoštevanju Poročila o državljanstvu EU iz leta 2017 ([4]), v katerem je ugotovljeno, da je nujno treba okrepiti občutek pripadnosti državljanov in njihovo udeležbo v procesu povezovanja;

8. ob upoštevanju treh resolucij Evropskega parlamenta o prihodnosti Evropske unije ([5]);

9. ob upoštevanju začetka posvetovanj z državljani v državah članicah EU od aprila 2018;

Seznanjanje s stališči in pričakovanji državljanov ter lokalnih in regionalnih oblasti glede EU ter poročanje o njih

(a) *Predstavniki lokalnih in regionalnih oblasti si prizadevajo izražati mnenja državljanov*

10. poudarja, da si v okviru svoje pobude Razmislimo o Evropi, ki se je začela marca 2016, prizadeva za vzpostavitev zaupanja med Evropsko unijo in prebivalstvom prek dialoga z državljani in občani ter s srečanji z združenji in skupščinami lokalnih in regionalnih politikov ter številnimi množičnimi gibanji ([6]) ter nacionalnimi in evropskimi teritorialnimi združenji, saj jim želi prisluhniti ter poročati o pogledih, predlogih in pomislekih državljanov glede evropskega projekta;

11. opozarja, da je doslej v dialogih z državljani, organiziranih v okviru pobude Razmislimo o Evropi, sodelovalo več kakor 176 političnih predstavnikov Evropskega odbora regij; dogodki v 110 regijah v vseh državah članicah so neposredno ali prek digitalnih medijev pritegnili več kot 40 000 udeležencev. Več kakor 22 000 državljanov se je odzvalo na spletno anketo ali prek mobilne aplikacije, ki udeležencem v dialogih in državljanom omogoča, da na daljavo sodelujejo v razpravi;

12. poudarja, da pri dejavnostih sodelujejo izvoljeni predstavniki vseh političnih skupin OR, kadar je le mogoče skupaj s člani Evropskega sveta, poslanci v nacionalnih parlamentih, člani Evropskega parlamenta, Evropske komisije in Evropskega ekonomsko-socialnega odbora; poudarja, da je za večjo prepoznavnost in učinek dejavnosti vseh institucij in držav članic za približevanje državljanom nujno nadaljnje usklajevanje;

13. opozarja na rezultate ankete med lokalnimi in regionalnimi oblastmi, v kateri so sodelovali tudi člani in nadomestni člani OR ter njihova združenja, opravljene po naročilu OR ([7]);

([2]) Pismo o nameri predsedniku EP Antoniu Tajaniju in predsedniku vlade Jüriju Ratasu, 13. september 2017, https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/letter-of-intent-2017_en.pdf.

([3]) Luc Van den Brande, posebni svetovalec predsednika Komisije Junckerja, *Reaching out to EU Citizens: a new opportunity* (Približevanje državljanom EU: nova priložnost), oktober 2017.

([4]) Mnenje OR Poročilo o državljanstvu EU iz leta 2017, COR-2017-01319, poročevalec Guillermo Martínez Suárez.

([5]) Evropski parlament (2017), Boljše delovanje Evropske unije z izkoriščanjem potenciala Lizbonske pogodbe, P8_TA (2017)0049; (2017) Morebitni razvoj in prilagoditev institucionalne ureditve Evropske unije, P8_TA (2017)0048; (2017) Proračunska zmogljivost evroobmočja, P8_TA(2017)0050.

([6]) Kot so *Why Europe, Pulse of Europe, Stand up for Europe, Committee for the Defence of Democracy, 1989 Generation Initiative*.

([7]) London School of Economics, *Reflecting on the future of the European Union* (Razmislek o prihodnosti Evropske unije), marec 2018 https://cor.europa.eu/en/engage/studies/Documents/Future-EU.pdf.

14. ugotavlja, da večino vprašanj v dialogih ljudje presojajo na podlagi tega, kar se dogaja v njihovi regiji, mestu ali lokalnem okolju; opozarja, da so zato politiki iz regij in mest prvi soočeni s skrbmi in pričakovanji državljanov;

(b) *Kaj nam sporočajo državljani: želijo si EU, ki temelji na solidarnosti, koheziji in bližini*

15. poudarja, da sodeč po dialogih OR z državljani ([8]) ljudi najbolj skrbi počasno uvajanje rešitev, zlasti na področju brezposelnosti, migracij in splošnih družbenoekonomskih razmer;

16. v zvezi s tem opozarja, da so številni državljani izrazili željo po več solidarnosti v EU; to je odločen poziv k ukrepom za zmanjšanje obstoječe in v mnogih primerih vse večje neenakosti na različnih področjih, predvsem z večjo kohezijo in solidarnostjo med državami članicami in regijami; za izpolnitev teh pričakovanj bo morda treba preusmeriti in prilagoditi številne politike v Evropski uniji;

17. opozarja na razširjeno nezadovoljstvo z EU, ki se pogosto zdi preveč odmaknjena in nevredna zaupanja. Hkrati ima marsikdo še vedno občutek, da ne ve, kaj je to EU in kaj počne, kar vodi v velik razkorak med pričakovanji ljudi in tem, kar EU lahko doseže. V javnosti so premalo prepoznane koristi pri reševanju lokalnih vprašanj, tudi zaradi slabosti pri komuniciranju, pri nagovarjanju državljanov se pojavljajo zavajajoči poudarki in izrazi, premajhna pa je tudi njihova udeležba pri odločanju;

18. opaža, da po izsledkih Eurobarometra ([9]) več kot dve tretjini vprašanih meni, da ima njihova država koristi od članstva v EU;

19. pri tem opozarja, da so države članice soodgovorne za iskanje rešitev na evropski ravni in za to, da je EU sposobna ukrepati v zvezi s pomembnimi področji politik, s katerimi lahko ustvarja resnično dodano vrednost. Hkrati morajo izvesti nujne nacionalne reforme, vključno z ustreznimi finančnimi sredstvi, za zagotovitev dobro delujoče lokalne in regionalne uprave, ki državljanom dokazuje, da se težave rešujejo;

20. poudarja, da so v številnih razpravah na lokalni ravni in tudi glede na rezultate ankete mlajši od 30 let generacija, ki se najbolj navdušuje nad EU, ter da pripisujejo velik pomen svobodi gibanja in priložnostim izobraževanja, ki jih ponuja Unija; hkrati se zaveda, da je to generacija, ki so jo v številnih državah dolgoročne posledice gospodarske krize in brezposelnost mladih najbolj prizadele in je zelo kritična do vloge Evropske unije v zvezi s tem; zato vztraja, da je v politikah EU potrebna veliko močnejša usmerjenost v prihodnost, ki mora biti vgrajena v postopek odločanja EU, s konkretnimi ukrepi in več sredstvi, namenjenimi obravnavi specifičnih težav mladih;

21. opozarja, da so državljani zaskrbljeni, ker se jih pri odločanju ne upošteva dovolj, kar pogosto vodi v različne oblike nezaupanja v demokratične institucije, tudi v institucije EU;

22. poudarja, da je zaupanje v lokalne in regionalne ravni upravljanja v povprečju višje od zaupanja v nacionalne vlade in v večini držav tudi višje od zaupanja v EU;

23. poudarja, da je treba za vzpostavitev ponovnega zaupanja v EU državljanom pojasniti, kdo nosi končno odgovornost za odločitve, sprejete na ravni EU, in zato poziva k okrepitvi demokratične odgovornosti;

([8]) OR, *Reflecting on Europe: how Europe is perceived by people in regions and cities* (Razmislimo o Evropi: kako Evropo dojemajo prebivalci regij in mest), april 2018, https://cor.europa.eu/en/events/Documents/COR-17-070_report_EN-web.pdf

([9]) Raziskava Eurobarometra o javnem mnenju v Evropski uniji, št. 88, priloga, november 2017 http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/ResultDoc/download/DocumentKy/81142 raziskava Eurobarometra o prihodnosti Evrope, št. 467, september–oktober 2017 http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/survey/getsurveydetail/instruments/special/surveyky/2179; anketa Eurobarometra po naročilu Evropskega parlamenta, *Democracy on the move one year ahead of European election* (Demokracija v gibanju eno leto pred evropskimi volitvami), št. 89.2, maj 2018, http://www.europarl.europa.eu/pdf/eurobarometre/2018/oneyearbefore2019/eb89_one_year_before_2019_eurobarometer_en_opt.pdf.

24. opozarja, da je evropsko vključevanje projekt političnega izražanja univerzalnih vrednot in pravic, hkrati pa so številni državljani razočarani, saj menijo, da Unija ni zmožna spoštovati in udejanjati lastnih vrednot; priznava, da je izjemno pomembno nenehno potrjevati skupne vrednote državljanov EU, ki so nepogrešljiv temelj vzajemnega zaupanja in kompromisov;

25. meni, da obstaja velik potencial za okrepitev „evropske državljanske identitete“ med državljani EU, s pomembnimi pravicami in dolžnostmi, ki vplivajo na njihovo vsakdanje življenje; s tako identiteto, ki bi temeljila na bogati evropski zgodovinski in kulturni dediščini ter bi morala dopolnjevati in bogatiti nacionalno, regionalno in lokalno pripadnost, iz katerih je sestavljena posameznikova identiteta, bi se precej povečal občutek pripadnosti posameznih državljanov „evropskemu projektu“; medtem ko se občutek identitete ne sme vsiljevati, se lahko podpira in spodbuja z državljansko udeležbo, kulturnimi dejavnostmi in izobraževanjem, kar je treba podpreti z ustreznimi ukrepi in viri;

26. priznava, da lahko državljani, ki živijo v družbi znanja, usmerjeni v prihodnost, bolje prepoznajo potrebe svojih lokalnih skupnosti in zato lažje eksperimentirajo in razvijajo prototipe za razvoj inovativnih rešitev, zasnovanih za izpolnjevanje lokalnih potreb;

27. podpira zahteve državljanov za več načinov demokratične udeležbe ter za boljše sporazumevanje z evropskimi institucijami prek stalnih in strukturiranih oblik dialoga. V ta namen poziva k okrepitvi komunikacijske strategije Evropske komisije prek njenih informacijskih mrež, pri čemer lahko regionalne oblasti prevzamejo usklajevanje evropskih informacijskih centrov (Europe Direct) na svojem območju, kar bi okrepilo učinek njihovih dejavnosti;

(c) *Odločen poziv lokalnih in regionalnih oblasti, da bi bile v celoti vključene v zasnovo in izvajanje projekta EU* ([10])

28. se strinja s predstavniki lokalnih in regionalnih oblasti, da so prednostna področja, na katera bi se morala osredotočiti EU, predvsem kohezijska politika, ki ji sledijo socialna politika (tudi izobraževanje in mobilnost), gospodarske politike (zaposlovanje in rast), migracije in vključevanje, okoljska vprašanja, s podnebnimi spremembami vred, in varnost;

29. poudarja, da tako iz dialogov z državljani in ankete med lokalnimi in regionalnimi oblastmi izhaja velika zaskrbljenost za mlade, kako jim zagotoviti prave priložnosti in kako izpolniti njihova pričakovanja;

30. poudarja, da je solidarnost kot ena ključnih temeljnih vrednot Evropske unije stalnica tako med državljani kot predstavniki lokalnih in regionalnih oblasti;

31. poudarja, da večina anketiranih lokalnih in regionalnih oblasti meni, da sta večja decentralizacija in bolj dosledna delitev pristojnosti bistveni sestavini dobrega upravljanja, saj prispevata k večji preglednosti, prevzemanju odgovornosti in kakovosti oblikovanja politik, ker omogočata neposredno udeležbo in sodelovanje z državljani ter lokalne rešitve; ugotavlja, da vključitev lokalnih in regionalnih oblasti v postopek odločanja politikam prinaša dodano vrednost;

32. opaža, da se lokalne in regionalne oblasti dobro zavedajo vse večje potrebe po čezmejnem sodelovanju za spoprijemanje z največjimi izzivi današnjega časa, kot so podnebne spremembe in naravne nesreče, globalizacija v vseh svojih oblikah, digitalizacija in njene družbene posledice, nestabilnost po svetu, demografske spremembe, revščina in socialna izključenost itd. Prav tako imajo odločilno vlogo pri izvajanju kohezijske politike, vključno s pobudami za čezmejno sodelovanje, kot so številni manjši projekti in projekti na ravni medosebnih stikov, ki so zlasti pomembne kot vsakdanji izkaz solidarnosti;

33. poudarja, da lokalne in regionalne oblasti hkrati želijo, da bi se Evropska unija bolj osredotočila na pravice iz državljanstva EU, kot so pravica do proste izbire kraja bivanja, dela in študija. V zvezi s tem je pomembno delo, ki ga lahko opravijo lokalne in regionalne oblasti, v sodelovanju z evropskimi institucijami, da bi se državljani EU seznanili z dejanskimi priložnostmi za študij ali poklicno pot v drugi državi članici, ki jih ponuja prosto gibanje;

([10]) London School of Economics, *Reflecting on the future of the European Union* (Razmislek o prihodnosti Evropske unije), marec 2018.

Umestitev evropskih politik na lokalno raven, da bodo resnično izboljšale življenje ljudi

(a) *Obravnava družbenih izzivov na lokalni ravni*

34. poudarja, da morajo politike EU nameniti večjo vlogo ljudem pri obravnavi vprašanj, ki so pomembna za njihovo življenje in na katera morajo vse ravni upravljanja, od evropske do lokalne, ponuditi odgovore;

35. opozarja, da se je treba družbenih izzivov, ki so pred nami, lotiti na svetovni ravni, ukrepati pa na lokalni ravni;

36. opominja, da mesta in regije zagotavljajo povezavo med cilji trajnostnega razvoja OZN in državljani, saj se odzivajo na njihov poziv k ukrepanju prek instrumentov, ki jim jih omogoča EU; 17 ciljev trajnostnega razvoja ne bo doseženih brez vključitve lokalnih in regionalnih oblasti in usklajevanja z njimi. V ta namen bi morali v celoti izkoristiti vse instrumente, namenjene podpori za decentralizirano sodelovanje, skladnost politik in teritorialni pristop, saj lahko spodbudijo možnosti lokalnih in regionalnih oblasti ter civilne družbe pri krepitvi partnerstva in sinergije med vsemi ravnmi upravljanja;

(b) *Spodbujanje ekonomske, socialne in teritorialne kohezije za državljane*

37. poudarja, da je odprava trdovratnih gospodarskih, socialnih in teritorialnih razlik še vedno velik izziv za prihodnost EU;

38. opozarja, da so socialna, ekonomska in teritorialna kohezija cilji Pogodbe EU in da je za njihovo uresničitev treba obravnavati tako strukturne kot nove izzive, spodbujati vzdržljive družbe in gospodarstva ter okvir za izkoriščanje globalizacije;

39. opozarja na sedmo poročilo o ekonomski, socialni in teritorialni koheziji z naslovom „Moja regija, moja Evropa, naša prihodnost“, ki kaže, v kolikšni meri je kohezijska politika bistvenega pomena za Evropo, njene državljane, gospodarstvo ter mesta in regije ter da usklajevanje trajnostne gospodarske rasti z družbenim napredkom, kar je mogoče storiti s pomočjo kohezijske politike, še naprej ostaja bistvenega pomena ([11]);

40. poziva k trdni kohezijski politiki za obdobje po letu 2020 za vse regije, ki bo temeljila na načelu evropskega partnerstva, deljenem upravljanju in upravljanju na več ravneh, skladno s pozivom iz deklaracije zavezništva za kohezijo;

41. obžaluje, da je le malo državljanov seznanjenih s pozitivnimi učinki kohezijske politike; zato poziva k usklajenim prizadevanjem na vseh ravneh upravljanja za širše seznanjanje z učinki različnih elementov politik in skladov EU;

42. poudarja, da agenda EU za mesta prispeva k reševanju vprašanj, ki segajo od mobilnosti v mestih, kakovosti zraka, krožnega gospodarstva pa vse do vključevanja migrantov in beguncev. Poleg tega poudarja pomen partnerstev med mesti in podeželjem pri učinkovitem obravnavanju teh težav. Hkrati mesta in regije podpira pri lokalnem razvoju inovacijskega okolja in pri izvajanju strategij pametne specializacije;

43. poudarja, da so storitve splošnega pomena in storitve splošnega gospodarskega pomena sestavni del evropskega socialnega modela in socialnega tržnega gospodarstva, saj zagotavljajo, da ima vsakdo pravico in možnost dostopa do osnovnih dobrin in kakovostnih javnih storitev; se zavzema za bistveno razširitev pojma storitev splošnega gospodarskega pomena na nove socialne storitve, na primer sprejem in vključevanje beguncev in migrantov, socialna stanovanja, minimalni dohodek ali digitalno infrastrukturo;

44. poziva k več evropskim partnerstvom med občinami, mesti in regijami, tudi prek projektov tesnega sodelovanja, da bodo postali pionirji v svetovnem merilu pri uresničevanju najboljših praks za spoprijemanje z družbenimi izzivi in najnovejših znanstvenih spoznanj;

(c) *Odziv na migracije in skrb za vključevanje*

45. poudarja, da evropski državljani izziv migracij dojemajo kot enega od dokazov za to, kako se „solidarnost“ prenaša v prakso, hkrati pa se mora skupno pojmovanje solidarnosti v zvezi s tem šele izoblikovati; poudarja ključno vlogo lokalnih in regionalnih oblasti pri omogočanju sprejema in vključevanja migrantov pa tudi pri organiziranju odprte, smiselne in humane razprave o teh občutljivih vprašanjih;

([11]) Evropska komisija, generalni direktorat za regionalno in mestno politiko, Sedmo poročilo o ekonomski, socialni in teritorialni koheziji: Moja regija, moja Evropa, naša prihodnost, september 2017.

46. vztraja, da je treba podpreti vlogo občin, mest in regij pri obvladovanju kriz in dolgoročnem vključevanju. Ne samo države članice, tudi EU mora zagotoviti skladen okvir politike o migracijah pa tudi zadostno namensko finančno in tehnično podporo, da se olajša vključevanje migrantov na lokalni ravni;

47. poudarja, da je treba politike vključevanja za migrante razvijati v partnerstvu med vsemi ravnmi upravljanja in jih podpirati tudi z ustreznimi finančnimi instrumenti na ravni EU v okviru celovite migracijske politike EU. Za čim bolj uspešno vključevanje v interesu migrantov in družbe države gostiteljice je treba upoštevati več dejavnikov, kot so strokovno in jezikovno znanje migrantov, njihove obstoječe družinske vezi, želje in morebitni stiki pred prihodom v državo gostiteljico;

48. opozarja, da sta učinkovito in humano upravljanje zunanjih meja EU ter oblikovanje celovite migracijske politike in skupnega azilnega sistema EU z visokimi skupnimi standardi bistvenega pomena za vse občine, mesta in regije, še zlasti za tiste, ki gostijo begunce ali ležijo vzdolž meja, ki so še posebej na udaru migracijskih tokov; poudarja tudi, da mora taka politika vključevati usklajen pristop k humanitarni zaščiti, nove poti za zakonite migracije, vključno s programom krožne migracije, in prizadevanje za boj proti vzrokom migracij ter boj proti trgovini z ljudmi, zlasti trgovini z ženskami in otroki za namen spolnega izkoriščanja, kar zahteva tako novo raven politične zavezanosti na vseh ravneh kot tudi primerna sredstva;

(d) *Zagotavljanje socialnih pravic in dostopa do izobraževanja ter promocija kulturne dediščine*

49. poudarja, da se državljanom zdi nujno, da se razvije socialna razsežnost EU v vseh politikah in programih EU, ki bo dopolnjevala obstoječe nacionalne ali regionalne programe enakosti spolov in socialne zaščite. Podlaga za to sta člena 8 in 9 PDEU, zato bi ju bilo treba ustrezno izvajati. OR podpira tudi izvajanje socialnega stebra, pri katerem bi morale lokalne in regionalne oblasti prevzeti ključno vlogo, in poziva k vključitvi protokola o socialnem napredku v ustanovne pogodbe; prizadeva si za izenačitev socialnih in ekonomskih pravic; odobrava dejstvo, da je bil evropski steber socialnih pravic vključen v evropski semester; podpira zamisel o pregledu socialnih kazalnikov v evropskem semestru in tudi meni, da morajo biti v primarno zakonodajo EU uvedeni zavezujoči socialni cilji;

50. poudarja, da naložb na socialnem področju ne bi smeli obravnavati zgolj kot breme za javne finance. Financiranje socialnih politik in varstva socialnih pravic, opredeljenih na vrhu v Göteborgu novembra 2017, ima jasno evropsko dodano vrednost, ki je temeljnega pomena za povrnitev zaupanja državljanov v proces vključevanja;

51. poudarja, kako zelo pomembno je za izkoreninjenje brezposelnosti državljanom pomagati pri dostopu do lokalnih in pravičnih trgov dela s posebnimi ukrepi v pomoč najbolj ranljivim skupinam; prizadeva si oblikovati načrt za vključitev socialnih ciljev v akcijski program na področju socialne politike, usmerjen v prihodnost, ki bi vseboval ciljne ukrepe in konkretno zakonodajno delo, ter vlagal v ljudi, znanje, veščine, socialno varstvo in vključevanje;

52. poziva k EU, ki bo v celoti zavezana spodbujanju enakosti med moškimi in ženskami ter zlasti preprečevanju in izkoreninjenju nasilja nad ženskami, ki je splošen in večplasten problem strukturnega značaja, ki ustvarja neizmerne osebne, družbene in gospodarske stroške;

53. opozarja, da je nujno vlagati v mlade, in poziva EU, naj lokalne in regionalne oblasti podpre pri odzivanju na potrebe na področju znanja, veščin in izobraževanja; poziva k novemu „zavezništvu za znanje, veščine in izobraževanje“ s ciljem okrepiti javne naložbe v izobraževanje ter spodbujati mobilnost (Erasmus+), medregionalno sodelovanje, zlasti na čezmejnih območjih, in medosebne izmenjave, ne le na poklicnem, temveč tudi na kulturnem področju;

54. v skladu z načeloma subsidiarnosti in sorazmernosti poziva k vključitvi regionalnih vlad v upravljanje instrumentov, kot so Evropski socialni sklad in skladi v podporo izvajanju jamstva za mlade, saj se aktivne politike zaposlovanja, vključno s socialnimi inovacijami in politikami enakih možnosti, pogosto izvajajo na regionalni ravni;

55. poudarja, da bi bilo treba na področju izobraževanja v učne načrte vključiti to, kar je skupno vsem Evropejcem, na različnih področjih, kot so zgodovina, kultura, dediščina ali projekt evropskega povezovanja. Poleg tega poudarja pomen ozaveščanja šolarjev o evropskem projektu, ki ga običajno izvajajo lokalne in regionalne oblasti;

56. ugotavlja, da so raznolike oblike kulturne dediščine dragocena evropska dobrina, saj so vir, ki ima lahko velik učinek vzvoda za bolj povezane in bolj trajnostne regije v EU ter lahko prispeva h krepitvi identitete v posameznih regijah in vsej Evropi ter še posebej dobro ponazarja geslo EU Združena v raznolikosti;

57. poudarja, da lahko turizem in ustvarjalne panoge spremenijo kulturno dediščino regij v priložnost za nova delovna mesta in ugoden gospodarski učinek na druge sektorje, tudi prek inovacij in strategij pametne specializacije;

58. poudarja, da bi morala Evropska unija spodbujati in ceniti svojo jezikovno in kulturno raznolikost, spodbujati njeno poznavanje, inovacije in medregionalno sodelovanje na vseh področjih kulture pa tudi nove poslovne modele na področju kulturnih in ustvarjalnih panog;

(e) *Spodbujanje raziskav, inovacij in digitalne preobrazbe*

59. meni, da lahko evropski programi financiranja, ki temeljijo na raziskavah, inovacijah, izmenjavah, partnerstvu in mobilnosti in se zagotavljajo v pametnih mestih, omogočijo boljše storitve za državljane, s čimer se izboljša kakovost njihovega življenja, in poudarja, da lahko kohezijska in skupna kmetijska politika postane dinamična in usmerjena v prihodnost tudi prek raziskav in inovacij;

60. poziva k povečanju obsega inovacij v javnem sektorju in podjetjih, tudi s pomočjo pobud, kot je Znanost in regije, ki politike in znanstvenike združuje v razpravah o odločanju na podlagi dokazov in evropskim državljanom omogoča, da soustvarjajo svojo prihodnost;

61. poudarja, da sta digitalna preobrazba in e-uprava v podporo lokalnim javnim upravam. Državljani in poslovne skupnosti cenijo evropsko dodano vrednost takih naložb pogosto v okviru čezmejnega ali medregionalnega sodelovanja (vključno s širokopasovnim dostopom za vse), ker krepijo vzdržljivost lokalnega gospodarstva in prispevajo k izboljšanju kakovosti življenja na lokalni in regionalni ravni;

62. opozarja, da so mesta kraji – fizični in digitalni – kjer se ljudje lahko srečujejo, seznanijo z novimi idejami, raziščejo nove možnosti, oblikujejo prihodnost na inovativen način, spoznajo, kako se družba spreminja in kakšne so posledice za državljane. Mesta lahko torej pospešijo proces digitalnega povezovanja lokalnih skupnosti po Evropi;

63. zato opominja, da je digitalna preobrazba nov instrument za kohezijo in učinkovito sredstvo za spoprijemanje z demografskimi izzivi; odročna in podeželska območja ter najbolj oddaljene regije morajo ostati povezani in svoje naravne slabosti pretvoriti v prednosti v skladu z načelom teritorialne kohezije. Inovacijska središča, živi laboratoriji, ustvarjalni laboratoriji, oblikovalski studii, knjižnice, inkubatorji, inovacijski tabori, ki jih podpirajo EU in lokalni akterji, spodbujajo lokalno gospodarstvo in zainteresiranim stranem omogočajo lažji dostop do digitalnih tehnologij;

(f) *Podpora razvoju podeželja, zaščita skupne kmetijske politike in spodbujanje lokalne proizvodnje*

64. opozarja, da podeželska območja in vmesne regije sestavljajo 91 % ozemlja Unije, na teh območjih pa živi 60 % njenega prebivalstva, hkrati pa podeželska območja precej zaostajajo v razvoju, občutek zapuščenosti pa se kaže v vse večjem evroskepticizmu; zato meni, da morata skupna kmetijska politika in kohezijska politika še naprej delovati kot solidarnostna instrumenta za spodbujanje prenove v trajnostnem kmetijstvu in razvoju podeželja ter inovacij, in poudarja, da je treba podeželska območja upoštevati v vseh politikah EU;

65. poudarja, da je lahko medregionalno sodelovanje ključnega pomena za optimizacijo strategij pametne specializacije, saj omogoča sinergije in izboljšuje učinkovitost svetovnih prizadevanj na področju inovacij;

66. poudarja, da način proizvodnje in porabe hrane močno vpliva ne samo na blaginjo državljanov, okolje, biotsko raznovrstnost in podnebje tako lokalni kot na svetovni ravni, temveč tudi na naše zdravje in gospodarstvo; poziva k razvoju in spodbujanju lokalnih trgov in kratkih verig preskrbe s hrano kot prehranskih sistemov z lokalno razsežnostjo ter se zavzema za promoviranje kakovostne evropske pridelave;

67. meni, da je zmanjšanje sredstev v okviru drugega stebra SKP nesorazmerno, in izraža zaskrbljenost, da je ta ukrep v škodo podeželju in v nasprotju s krepitvijo varstva okolja in narave, za kar si prizadeva Evropska komisija, ter da bo oslabil prispevek k doseganju ciljev EU glede varstva podnebja in virov;

(g) *Trajnostni razvoj, varstvo okolja in boj proti podnebnim spremembam*

68. poudarja, da državljani pričakujejo ukrepe za boj proti podnebnim spremembam in spodbujanje energetske učinkovitosti na svetovni in lokalni ravni. Trajnostni razvoj je zato treba vključiti v vse politike EU, zlasti v zvezi z zmanjšanjem emisij toplogrednih plinov, energetsko učinkovitostjo, čistejšo mobilnostjo, proizvodnjo energije iz obnovljivih virov in ponori CO_2 ter trajnostno proizvodnjo in potrošnjo. OR poziva EU, naj zagotovi trden pravni in politični okvir, v katerem lahko regije in mesta razvijajo lastne pobude za uresničevanje pariških ciljev;

69. opozarja, da imajo tako Svetovna konvencija županov za podnebne spremembe in energijo kot tudi pobude za izvajanje od spodaj navzgor ključno vlogo pri doseganju ciljev Pariškega sporazuma, in poziva EU, naj podpre razvoj lokalno določenih prispevkov k zmanjšanju izpustov CO_2; trajnostni razvoj in varstvo okolja v skladu s ciliji trajnostnega razvoja OZN ter drugimi mednarodnimi obveznostmi EU bi morala biti zato vključena v vse politike EU;

70. poudarja potrebo po večji sinergiji med omrežji, projekti in sporazumi, ki obravnavajo podnebne spremembe in odpornost proti nesrečam, kot je Sendajski okvir;

(h) *Sodelovanje zunaj meja EU za podporo stabilnosti in razvoja*

71. poudarja, da je vloga lokalnih in regionalnih oblasti pri čezmejnem sodelovanju in dejavnostih v okviru diplomacije mest zunaj EU, zlasti v procesu širitve in v soseščini EU, ključna za spodbujanje neposredne demokracije, trajnostnega razvoja in stabilnosti;

72. opozarja, da imajo lokalne oblasti pomembno vlogo pri zagotavljanju varnosti državljanov s preprečevanjem nasilne radikalizacije in varovanjem javnih prostorov; glede na čezmejno in nadnacionalno naravo kriminala in terorizma se državljani ter lokalne in regionalne oblasti soočajo s potrebo po sodelovanju in bodo želi koristi od dodane vrednosti ukrepov EU pri skupnih projektih;

73. ponavlja svoje stališče, da je treba pred predložitvijo vsakega predloga sporazuma o liberalizaciji trgovine opraviti oceno teritorialnega učinka. Obenem ponovno poudarja, da bi bilo treba na nacionalni in lokalni ravni vzpostaviti mehanizme za dostop do ustreznih informacij o trgovinski politiki. Poleg tega bi moral hkrati s trgovinskimi pogajanji potekati uradni in participativni dialog med pristojnimi nacionalnimi organi ter lokalnimi in regionalnimi oblastmi. To je ključno zlasti v primerih, ko trgovinska pogajanja zajemajo tudi področja deljene pristojnosti z državami članicami, saj v teh primerih pogajanja najpogosteje vplivajo na pristojnosti lokalnih in regionalnih organov;

Zagotavljanje manevrskega prostora za mesta in regije: evropski proračun za obdobje po letu 2020, ki ustreza ciljem in se prilagaja pri ukrepanju in naložbah

74. poudarja, da mora večletni finančni okvir zrcaliti prednostne naloge in prizadevanja EU za izpolnitev obveznosti iz Pogodb ter pričakovanj državljanov; zagovarja večletni finančni okvir v obsegu 1,3 % BNP EU-27;

75. poudarja, da proračuna EU ne bi smeli dojemati kot kompromis med neto plačnicami in neto prejemnicami, temveč kot skupni instrument za uresničitev naših skupnih ciljev z zagotavljanjem dodane vrednosti po vsej Evropi; zato podpira ugotovitve Komisije, da smo vsi upravičenci večletnega finančnega okvira, saj pozitivni učinki enotnega trga, varnosti in kohezije presegajo posamezni finančni prispevek za EU;

76. poudarja, da je prihodnost EU odvisna od ambicioznega in učinkovitega proračuna EU skladno z načelom, da morajo dodatne naloge za EU spremljati dodatna sredstva ter postopna odprava rabatov na nacionalne prispevke;

77. poudarja, da bi lahko vsaka ponovna centralizacija evropskega proračuna, zlasti s spodkopavanjem programov deljenega upravljanja in lokalnih pristopov, ogrozila kohezijo Evropske unije, zato se ji je treba izogniti;

78. opozarja, da je kakovost javnih storitev ključen dejavnik zaupanja v institucije, saj državljani vlade ocenjujejo z vidika svoje izkušnje s storitvami, in ob upoštevanju dejstva, da se več kot tretjina vseh javnih izdatkov in več kot polovica javnih naložb izvaja na podnacionalni ravni, poudarja, da je stopnja javnih naložb v EU še vedno prenizka, da bi zagotovili ustrezno javno infrastrukturo in storitve. Zato je nujno odpraviti razkorak pri javnih naložbah;

79. poudarja, da je treba deset let po finančni krizi, ki je zelo prizadela javne naložbe lokalnih in regionalnih oblasti, okrepiti njihove naložbene zmogljivosti, tako da se jim zagotovi potreben fiskalni manevrski prostor za podporo javnih naložb in spodbujanje lokalnih rešitev s krepitvijo načel deljenega upravljanja na podlagi partnerstva in upravljanja na več ravneh in z izključitvijo javnega sofinanciranja programov EU iz izračunov dolga v okviru Pakta za stabilnost in rast;

Gradimo Unijo od spodaj navzgor: napredek pri demokratični obnovi EU je mogoč samo z vključitvijo posameznikov

(a) *Večja veljava ukrepov EU: pravi ukrepi na pravi ravni*

80. je trdno prepričan, da je ustrezno izvajanje načel subsidiarnosti in sorazmernosti nadvse pomembno pri približevanju Evropske unije državljanom; poudarja, kako pomembno je sprejemanje odločitev čim bližje državljanom, in opozarja na potrebo po popolnoma odgovornem in preglednem sistemu odločanja, v katerem lahko državljani jasno vidijo, kdo sprejema politične odločitve v Evropski uniji in kdo je zanje odgovoren ([12]);

81. poudarja, da sta skupna odgovornost in tesna povezava med načeli subsidiarnosti in upravljanja na več ravneh ključna elementa za resnično demokratično Evropsko unijo;

82. poudarja, da mora biti prihodnje vodilo EU dosledno spoštovanje načela subsidiarnosti. To pomeni „več Evrope tam, kjer je potrebna“ in „manj Evrope tam, kjer ni potrebna“, kar vodi k bolj učinkoviti in uspešni Evropski uniji. Zgolj pristop zaščite interesov držav članic pred vmešavanjem EU pri razpravi o prihodnosti Evrope je kontraproduktiven; se zaveda svoje vloge varuha načela subsidiarnosti in meni, da bi ga bilo treba obravnavati kot dinamičen politični in pravni pojem pri oblikovanju in izvajanju politik, s čimer bi zagotovili, da se primerni ukrepi sprejmejo na najbolj ustrezni ravni, ob pravem času in v najboljšem interesu državljanov; o tem se je prepričal na podlagi končnega poročila projektne skupine za subsidiarnost in sorazmernost, ki poudarja novo razumevanje „aktivne subsidiarnosti“; si bo prizadeval za izvajanje priporočil projektne skupine v tesnem sodelovanju z drugimi institucijami EU, nacionalnimi parlamenti ter lokalnimi in regionalnimi oblastmi po vsej Uniji;

83. ponavlja svoj poziv za kodifikacijo in izvajanje načel upravljanja na več ravneh in partnerstva v medinstitucionalnem kodeksu ravnanja in njihovo potrditev v medinstitucionalnem sporazumu o boljši pripravi zakonodaje. Poleg kohezijske politike bo upravljanje na več ravneh vključeno v vse zakonske določbe in predpise politik z regionalnim vplivom ([13]);

([12]) Resolucija OR o Beli knjigi Evropske komisije o prihodnosti Evrope – Razmisleki in scenariji za EU-27 do leta 2025 (2017/C 306/01).
([13]) Mnenje OR Razmislek o prihodnosti financ EU, COR-2017-03718, poročevalec Marek Woźniak.

84. meni, da je treba nujno preprečiti kakršen koli premik k centralizaciji ter podpirati razvoj ustreznih lokalnih in učinkovitih rešitev na terenu, zlasti v prihodnji kohezijski politiki, ki bodo zgled upravljanja tudi na drugih področjih politik;

85. priporoča nadaljnji razvoj obstoječih ocen teritorialnega učinka, da bi oblikovali učinkovite zanke povratnih informacij, ki upoštevajo raznolikost regij EU in zelo različne posledice politike EU za različne lokalne in regionalne oblasti;

(b) *Vključevanje regij in mest: prenova evropske demokracije s poistovetenjem in učinkovitostjo*

86. poudarja, da morajo politike EU ljudem nameniti proaktivno vlogo pri obravnavi vprašanj, ki so pomembna za njihovo življenje. Ljudje namreč iščejo rešitve na lokalni ravni, boljše sodelovanje pri opredeljevanju težav in pomoč pri spoprijemanju z njimi. S pristopom, ki se osredotoča na ljudi in ga ti tudi vodijo, je mogoče rešiti številne lokalne probleme, kar dokazuje, kako je EU pomembna za državljane; hkrati to pomeni, da je treba politiko EU usmeriti v krepitev vloge mest in regij z udeležbo državljanov prek partnerstev med javnim in zasebnim sektorjem ter prebivalstvom;

87. poudarja, da lokalne in regionalne oblasti prispevajo dodano vrednost k politikam EU, saj delujejo kot laboratoriji za razvoj in izvajanje novih oblik družbenih inovacij, solidarnosti in vključujočih politik, ko jih državljani pričakujejo od Evropske unije;

88. poleg tega se zaveda, da vseh problemov državljanov ni mogoče rešiti s podrobnimi predpisi EU. Pri načelu subsidiarnosti ne gre le za to, ali je EU pristojna za sprejemanje konkretnih zakonodajnih ukrepov, temveč tudi za to, ali so rešitve za državljane smiselne. Če se bo državljanom zdelo, da EU ponuja rešitve, ki se v vsakdanjem življenju ne obnesejo, se bo nasprotovanje EU samo še okrepilo;

89. je prepričan, da se bo institucionalna ureditev EU morala še naprej razvijati in se prilagajati novim izzivom, da bi odločanje postalo vključujoče, pregledno, demokratično in učinkovito; poudarja, da mora biti vloga lokalnih in regionalnih oblasti, kot jo predstavlja OR, bolj priznana, tako pri vsakodnevnem delovanju EU kot pri prihodnjih prilagoditvah Pogodb, pri katerih mora biti OR polnopravno zastopan v vsaki prihodnji konvenciji;

90. je trdno prepričan, da je treba v okviru evropskega semestra priznati lokalno in regionalno razsežnost ter da bi lokalne in regionalne oblasti zato morale biti od vsega začetka vključene v pripravo letnega pregleda rasti, poročil po državah ter nacionalnih programov reform; verjame, da bi bilo zato treba pregled dosežkov postopka v zvezi z makroekonomskim neravnovesjem dopolniti z regionalnimi kazalniki, ki bodo pomagali spodbujati in podpirati regionalno razsežnost evropskega semestra;

91. meni, da je treba demokratično legitimnost Evropske unije in zlasti ekonomske in monetarne unije (EMU) okrepiti z načeli družbenega napredka in enakih možnosti v središču odločanja v EU, tako da v procesu makroekonomskega prilagajanja zaposlovanje in socialni standardi ne bodo veljali za postranske;

92. meni, da bo lahko večja vključenost regij in regionalnih parlamentov v postopek odločanja v EU okrepila demokratični nadzor in odgovornost;

(c) *Omogočanje sodelovanja državljanov v politikah EU in soustvarjanje stalnega dialoga z ljudmi po letu 2019*

93. opozarja tudi, da bo EU pridobila dodatno zaupanje in verodostojnost, samo če in kadar bo dosegala rezultate in če bodo državljani dobili jasnejšo razlago o evropski dodani vrednosti in o utemeljitvi ter potrebnih kompromisih, na katerih temeljijo odločitve EU. V tem smislu OR zahteva veliko večja prizadevanja pri podpori večjezičnih, evropskih medijev in oblik informacij z lahko razumljivimi zgodbami, razvoj in uvedbo modulov evropske državljanske vzgoje za različne ravni izobraževanja pa tudi občutno povečanje podpore za srečanja med ljudmi iz različnih evropskih držav (programe izmenjav v izobraževanju in poklicnem izobraževanju, programe tesnega sodelovanja itd.);

94. poudarja, da bi bilo treba okrepiti participativne instrumente, kot je evropska državljanska pobuda ([14]); ta lahko namreč kot dopolnilo obstoječih struktur predstavniške demokracije na ravni EU in inovativnih elementov participativnega odločanja pripomore k pridobivanju podpore državljanov za skupni cilj, poudarjanju evropske razsežnosti ključnih političnih vprašanj in spodbujanju oblikovanja vseevropskih razprav in ustreznih javnih mnenj;

95. poziva svoje člane, naj še naprej nenehno sodelujejo z državljani in naj jim prisluhnejo prek lokalnih dogodkov, srečanj v mestnih hišah in dialogov z državljani, da bi dosegli vse regije v EU-27, ter druge institucije, naj se mu pridružijo; v tem smislu poudarja namen organiziranja dialogov z državljani v vseh regijah EU do evropskih volitev leta 2019 in spodbuja člane, naj organizirajo namenske seje lokalnih in regionalnih skupščin ter državljanov iz lokalnega okolja in njihovih združenj, da bi zbrali njihove poglede na vprašanja o prihodnosti Evrope, opredeljena v vprašalnikih OR in Evropske komisije; poudarja ključni pomen decentraliziranega komuniciranja o politikah EU in političnih odločitvah, na katerih temeljijo, ter potrebe, da institucije EU podprejo lokalna in regionalna prizadevanja in pobude v tej smeri;

96. poudarja, da bi moralo posvetovanje z državljani zajeti tudi tiste med njimi, ki so pogosto prezrti ali se ne zanimajo za posvetovalni postopek; bistveno je zagotoviti resnično vključujoč in reprezentativen dialog z državljani ter se izogniti temu, da si razpravo prilastijo tisti najbolj zavzeti, ki so se že opredelili za ali proti EU ali določenemu političnemu vprašanju;

97. poudarja, da sta komuniciranje in stalni dialog z državljani v vsakem političnem sistemu bistvenega pomena in zato nujna za povečanje demokratične legitimnosti EU ter približanje Evrope ljudem;

98. v tem smislu opozarja, da stiki z državljani ne smejo biti omejeni le na čas pred evropskimi volitvami;

99. se zavezuje, da bo pred evropskimi volitvami 2019 predlagal metodologijo stalnega in strukturiranega sistema za dialog med državljani, evropskimi politiki ter institucijami, ki bi vključeval lokalne in regionalne oblasti prek OR in bi temeljil na preglednem postopku pozivanja državljanov k sodelovanju. Ta bi jim ponudil prostor in informacije za opredelitev vprašanj, ki jih najbolj skrbijo, in razpravo o njih, vključeval rezultate v oblikovanje politik EU in dajal povratne informacije o učinkih prispevka državljanov;

100. je prepričan, da lahko politično delo članov OR s povratnimi informacijami državljanom okrepi povezave s terenom in zaupanje ljudi v „bruseljsko politiko“.

V Bruslju, 9. oktobra 2018

Predsednik
Evropskega odbora regij

Karl-Heinz LAMBERTZ

([14]) Mnenje OR o uredbi o evropski državljanski pobudi, COR-2017-04989, poročevalec Luc Van den Brande.